

Öğretmen Profillerinin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi

The Effect of Teacher Profiles on Motivation of Student

Hatice GÜZEL*
M. Ferda ÖZDÖL**
İmran ORAL***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Ortaöğretim Fizik Öğretmenlerinin demografik ve mesleğe yönelik profillerinin çıkarılması ve öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesidir. Araştırma, 2006 - 2007 öğretim yılında yapılmıştır. Araştırma kapsamına Konya ili, il merkezi ve ilçeleri Akşehir, Karapınar, Cihanbeyli, Ereğli'deki ortaöğretim kurumlarında görev yapan 103 fizik öğretmeni alınmıştır. Bu öğretmenlerin 87'si resmi okullarda, 16'sı özel okullarda çalışmaktadır. Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 15,0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Öğretmenlerin demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde, öğretmen motivasyon ölçeği ortalamalarının cinsiyet, okul türü, lisansüstü eğitim yapma durumu, hizmet içi kursa katılma sayısı ve özel ders verme durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere bağımsız "t" testi, yaş ve kıdem değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere ise tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, ortaöğretim fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme derecelerinin, görev yapmakta oldukları kurum, yaş değişkeni, kıdem değişkeni, cinsiyet faktörü, lisansüstü eğitim yapıp yapmamaları, hizmet içi eğitim alma sayıları ve özel ders verip vermemelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, Profil, Öğretmen, Öğrenci.

Çalışmanın Türü: Araştırma

ABSTRACT

Introduction: The feature of a teacher is important as a person who arranges and leads the period in education system. Since teachers educate the students, it's necessary for them to be intellectual, modern and qualified. Because a comprehension still survives nowadays that the most effective element in education system is "teacher". Teaching profession is not only limited with information transfer. The researches in behavioral sciences indicated that the students are affected from the manners and behaviors of teachers. The students usually pay more attention to the approach of teacher for the subject than the subject told by him/her and are affected from the style how he/she comments (Güven, 2001). This also is closely connected with the individual properties, education of the teachers, cultural and social factors in which he/she was grown or was present.

In the study performed by European Education Information Network [Eurydice] (2004), the situation of secondary education teaching in Europe was revealed and the subjects such as education of teachers, demographic properties of teachers, the difficulties met during passage to the profession, the need for teachers, working conditions of teachers, improvement of the salaries and the future of teaching profession including 30 European countries were discussed. In the study, when the age profiles of teachers were investigated, it was determined that most of European countries will encounter with teacher shortage in the near future. Similarly, in a study performed together with UNESCO and ILO, it was determined that persistent increase in population and deterioration of working conditions decreased the number of teachers all over the world and it seemed possible that this situation might cause a decrease in the standards of education. Unesco Statistics Institution [IUS] (2004) prepared a detailed report including teacher shortage all over the world in terms of quantity. This study comprises of 50 countries from Asia, 44 countries from Europe and 17 countries from Ocean. Among these data, topics such as how many teachers are present in the world, who does this profession, under which conditions they work, how they are educated and how the government has an investment on them are included. This study makes a direct connection between status of a teacher and the quality of education. In places where employment conditions of teachers are better, priority was given to education and the quality of education is improved (Atav, 2005).

The problems about education in our country become more with physics teachers retiring from education sector. For this reason, it's necessary to get the profiles of present physics teachers and to determine their levels to motivate the students in order to prevent this, to make teaching profession as a preferred one and to present reliable suggestions to decision-maker positions.

Aim: In this research, it was aimed to get the demographic and occupational profiles of secondary education physics teachers, to determine their levels to motivate students and to get answers to questions such as whether this varies in terms of their individual properties or not.

Problem: "Is there any effect of physics teacher profiles on motivation of student?" is creating the main problem of the study.

Sub problems:

1. How are the demographic characteristics of physics teachers of secondary schools?
2. Do the physics teachers of secondary schools' level of motivating their students vary depending on demographic characteristics of them?

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi

** MEB

*** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi

Method: This research was arranged in accordance with survey method. Since comparisons were carried out according to variables such as different genders, age, seniority and type of school where they work, taking sectioning from survey methods and relational survey approaches were adopted since they were used for determination of relations between continues variables of the research (Çepni, 2010).

Sample of the research: The sample of the study which was done in 2006-2007 academic year, was included 103 physics teachers who worked in high schools in the city center in Konya and in its counties such as Akşehir, Karapınar, Cihanbeyli and Ereğli. 87 of these teachers have been working in public schools and 16 of them have been working in private schools.

Data collecting system: The two different questionnaires were used in the research in order to collect the data. These are: A questionnaire for Profile Properties of Teachers, A questionnaire for Conceptual Definitions Related with Motivation. "Questionnaire for Profile Properties of Teachers" was prepared by the researcher. The questionnaire constituted of 20 questions which include individual ones to determine the profiles of physics teachers present in the sample. In the preparation of "Questionnaire for Conceptual Definitions Related with Motivation", a scale used by another researcher was benefited (Köktürk, 1997). This questionnaire was in the aim of determining the levels of physics teachers to motivate the students. This questionnaire constituted of 56 questions and the researcher carried out confidence study. Internal consistency of Questionnaire for Conceptual Definitions Related with Motivation was found as 0.83 by Cronbah alfa method, as 0.77 by Spearman-Brown method and as 0.76 by Guttman method. The results obtained proved that the test can be used confidently.

Data analysis: The SPSS 15.00 (Statistical Package for Social Sciences) package programme was used to evaluate the data. The independent samples t-test, one-way ANOVA, frequency and percentage were used for testing the data obtained from the study.

Findings and comments: In this part of the research, the data collected by questionnaires from 103 physics teachers present in the sample were presented as tables and commented. At the first stage, the results of questionnaires applied for the sample group were given in tables as frequency and percentage distributions.

Discussion: In this research, 80.6% of physics teachers present in the sample were male and 19.4% of them were female (Table 1). In the report of UIS (2004), it was informed that the rate of females in a profession generally is related with the development levels of countries, the number of female teachers was increased in underdeveloped countries after 1990s, however, in spite of this, this number is still less than 50% in many countries. Deniz (2003) searched the levels of English teachers to motivate their students. It was determined that the high-level control sub dimension of scale did not differentiate in terms of gender. Medium-level control sub dimension of the scale, on the other hand, differentiated significantly in terms of gender.

In this research, 9.7% of physics teachers present in the sample group were between 21 and 30 years old, 54.4% of them were between 31 and 40 years old, 29.1% of them were between 41 and 50 years old and 6.8% of them were older than 51 (Table 1). According to the reports of UIS (2004) and Eurydice (2004) the teachers in developing countries are generally young and inexperienced. In most of these countries, 30% of teachers are younger than 30. In some countries, this rate is approximately 50%. In developed countries, on the other hand, the rate of teachers who are 40 and older is high. For example, in Germany and Sweden, it was informed that 70% of primary school teachers are older than 40. It was also determined in some European countries that the rate of teachers older than 50 is above the average (Atav, 2005).

In this research, when the sample group was investigated in terms of professional seniority, 11-15 senior teachers were first with 42.7% (Table 1). In the research of Brickhouse (1990) and Lederman (1999), the biology teachers having less than 5 year teaching seniority and 14-15 years teaching seniority were compared in terms of teaching plans and applications in the class and it was determined that there was a significant difference between two groups in support of to teachers who have 14-15 years teaching seniority.

In this research, the rate of physics teachers who had postgraduate and doctorate degrees in sample is very low. Similarly, in the study of Atav (2005), this rate was also found very low. Goldhaber and Brewer (2000) informed that teachers having postgraduate degree affected students positively and increased their success.

Results: The results of this study for obtaining the demographic and occupational profiles of secondary education physics teachers and determination of their levels to motivate the students can be given as follows:

- 1) The levels of secondary education physics teachers to motivate students did not differentiate according to types of schools where they work.
- 2) Motivation of students by teachers was found as indifferent in terms of age and seniority variables.
- 3) Motivation of students by teachers was found as indifferent in terms of gender factor.
- 4) Motivation of students by teachers was also found as indifferent in terms of whether they had postgraduate education or not.
- 5) Motivation of students by teachers was found as indifferent in terms of number of in-service training of teachers and whether they give private lectures or not.

Suggestions: In the light of results obtained in this research, the following suggestions can be made in order to improve the levels of secondary education physics teachers to motivate the students:

- 1) It will be so beneficial to encourage physics teachers to have postgraduate degree related with their department in order to develop themselves, to increase the motivation of both themselves and their students and to increase their work satisfaction.
- 2) It's necessary to support teachers with equipments such as book, cd, etc. such in the case of computer campaign for their motivation development in terms of information.
- 3) It should be provided for teachers to participate in periodical courses and application studies at universities in order to inform them about developing scientific innovations.
- 4) It should be provided to perform in-service trainings more effectively.

5) Successful physics teachers should be selected on the basis of schools, district-city, regions and country every year and they should be rewarded, so success should be encouraged.

Keywords: Motivation, Profile, Teacher, Student..

The Type of Research: Research

GİRİŞ

Eğitim sisteminde süreci düzenleyen ve yönlendiren kişi olarak öğretmen niteliği önemlidir. Öğrencileri yetiştiren öğretmenler olduğuna göre onlara yön veren öğretmenlerin bilgili, çağdaş ve nitelikli olması gerekir. Çünkü eğitim sistemini etkileme gücü en yüksek ögenin “ öğretmen “ olduğu anlayışı günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Öğretmenlik mesleği sadece bilgi aktarmayla sınırlı değildir. Davranış bilimlerindeki araştırmalar öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışlarından etkilendiğini göstermektedir. Öğrenci çoğu zaman öğretmenin anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir (Güven, 2001). Bu da öğretmenin bireysel özellikleri, eğitim durumu, içinde bulunduğu ya da yetiştiği kültürel ve sosyal faktörler ile yakından ilişkilidir.

Günümüz öğretmenlerinin etkililik, verimlilik ve kalite bağlamında en önemli endişesi, bilgi ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla akmasına dayalı gelişim ve değişmelere uyum sağlamada yaşadıkları zorluklardır (Ayaokur, 1998). Eğitimin 21. yüzyılda daha da önem kazandığı düşünüldüğünde, topluma yön verecek bireyleri yetiştirme görevini üstlenen öğretmenlere her zamankinden önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler, bu son derece önemli görevlerini yeni nesilleri bilinçli, sorumlu ve aynı zamanda beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından da dengeli şekilde yetiştirerek yerine getirebilir (Kanlı vd., 2002). Bu amaçla, öğretmenlerin devamlı olarak kendilerini yenilemeleri, yetiştirmeleri kısacası profesyonel bir öğretmen kimliği kazanmaları gerekir (Erdem vd., 2002; Azar ve Çepni, 1999). Öğretmenlik mesleğini çeşitli yönleriyle geliştirme ve iyileştirme bilgi çağının yaşandığı günümüz dünyasında teknolojik gelişmenin de gereklerindedir.

Avrupa Eğitim Enformasyon Ağı [Eurydice] (2004) tarafından Avrupa’daki ortaöğretim öğretmenliğinin durumunu ortaya koyan ve 30 Avrupa ülkesini içine alan çalışmada öğretmen yetiştirme, öğretmenlerin demografik özellikleri, mesleğe geçişte karşılaştıkları zorluklar, öğretmen ihtiyacı, öğretmenlerin çalışma koşulları, maaşların iyileştirilmesi ve öğretmenlik mesleğinin geleceği konuları ele alınmıştır. Çalışmada öğretmenlerin yaş profili incelendiğinde yakın gelecekte birçok Avrupa ülkesinin öğretmen açığı tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı belirtilmiştir. Aynı şekilde UNESCO ve ILO’ nun birlikte gerçekleştirdikleri çalışmada, sürüp giden nüfus artışı ve çalışma koşullarının kötüleşmesinin tüm dünyada öğretmen sayısını azalttığı ve bu durumun eğitim standartlarında düşüşe yol açacağı olası görüldüğü belirtilmektedir. Unesco İstatistik Enstitüsü [IUS] (2004) tüm dünyadaki öğretmen açığını nicel olarak veren kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Bu çalışma Asya’dan 50, Avrupa’dan 44 ve Okyanusya’dan 17 ülkeyi kapsamaktadır. Bu veriler arasında dünyada toplam ne kadar öğretmen olduğu, bu meslektekilerin kimlerden oluştuğu, hangi koşullarda çalıştıkları, ne tür bir eğitim aldıkları ve hükümetlerinin kendilerine ne ölçüde yatırım yaptığı gibi başlıklar yer almaktadır. Çalışma, öğretmen statüsü ile eğitimin kalitesi arasında doğrudan bir bağlantı kurmaktadır. Öğretmenin istihdam koşullarının iyi olduğu yerlerde eğitime de yüksek öncelik tanınmakta ve eğitimin kalitesi yükselmektedir (Atav, 2005).

Yiğenoğlu (2007)’ na göre, bugün her düzeydeki kurumun başarısı o kurumda çalışan kişilerin bilgi, tecrübe ve motivasyon becerileriyle yakından ilgilidir. Eren (1998) motivasyonu, bir ya da birden çok insanı belirli bir gaye veya amaca doğru devamlı şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamı olarak kabul etmiştir. Köktürk vd. (2000)’ ne göre motivasyon belirli durumlarda bireylerin belirli davranışları yapmaya yönelten etkidir. Motivasyonun artırılması öğretmedeki ve öğrenmedeki etkileri ve verimliliği artıracaktır.

Öğretmenin kişiliğinden, tavır ve hareketlerine kadar pek çok özelliği ile öğrenciler üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakabilmesi, daha da dikkatli davranmasını zorunlu kılmaktadır. Elbette her davranışı, her tutumu aynı etki düzeyine sahip değildir. Fakat bazıları vardır ki etkileri hayat boyu devam edebilmektedir. İşte öğretmen beklentisi, okul başarısıyla arasındaki ilişkiden dolayı, öğrenci üzerindeki etkileri hayat boyu devam edebilen bir öğretmen özelliğidir (Tatar, 2010).

Jussim vd. (1998), öğretmenin beklentisini en fazla etkileyen unsur öğrencinin geçmişte göstermiş olduğu başarı ve motivasyonu olduğunu kabul etmişlerdir. Tutarlı biçimde ortaya çıkan sonuçlara göre; öğrencinin daha önce almış olduğu notlar, zeka düzeyi, standart test sonuçları ve motivasyonu öğretmen beklentilerini tüm diğer değişkenlerin toplamından 3-5 defa daha fazla etkilemektedir. Deneysel çalışmalar, öğretmen algısının diğer bilgilerden daha çok öğrencinin performansından etkilendiğini göstermektedir. Öğretmen düşük beklentisini bu öğrencilere onları daha fazla eleştirerek, onlarla daha az iletişime girerek ve onlardan daha az şey isteyerek iletmektedir. Bu durum öğrencilerin motivasyonlarının kırılmasına neden olmaktadır. Fakat öğretmen olumlu bir beklenti içerisinde olduğunu iletğinde başarılarında gözle görülür bir artış meydana gelmektedir.

Korur (2004) araştırmasında, öğretmenlerin öğretmede istekli olmaları, öğrencilerin öğrenme güçlüklerini dikkate almaları, öğretme stratejilerini yeniden düzenlemeleri, sahip oldukları bilgileri öğrencilere aktarabilmeleri, bunu aktarırken değişik öğretim yöntemlerini kullanmalarının öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını belirlemiştir.

Ülkemizin eğitim konusundaki sorunları, fizik öğretmenlerinin eğitim sektöründen uzaklaşmaları ile bir kat daha büyümektedir. Bunu önlemek, öğretmenlik mesleğini tercih edilen bir konuma getirebilmek ve karar verici makamlara sağlıklı öneriler sunabilmek için mevcut fizik öğretmenlerinin profillerinin çizilip öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Amaç

Bu araştırma, ortaöğretim fizik öğretmenlerinin demografik ve mesleğe yönelik profillerinin çıkarılması, öğretmenlerin öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesi ve bunun çeşitli bireysel özellikler açısından farklılaşım farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Problem

Araştırmanın problem cümlesini “Konya ili ve bazı ilçelerindeki fizik öğretmenlerinin profillerinin öğrenci motivasyonuna etkisi var mıdır?” sorusu teşkil etmektedir.

Alt Problemler

1. Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin demografik özellikleri nelerdir?
2. Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme düzeyleri, sahip oldukları demografik özelliklere bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma, tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Farklı cinsiyet, yaş, kıdem ve çalıştıkları okul türü gibi değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılması nedeniyle tarama modellerinden kesit alma ve yine araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik olduğu için de ilişkisel tarama yaklaşımları benimsenmiştir (Çepni, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2006 - 2007 öğretim yılında Konya ili il merkezindeki resmi ve özel liselerde görev yapmakta olan fizik öğretmenleri oluşturmuştur. Bu evren içinden Konya ili merkezi ve ilçeleri Akşehir, Karapınar, Cihanbeyli ve Ereğli'deki ortaöğretim kurumlarında görev yapan 103 fizik öğretmeni, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla 2 farklı araç kullanılmıştır. Bunlar: Öğretmenlerin Profil Özellikleri Anketi ve Motivasyona İlişkin Kavramsal İfadeler Anketi' dir. Bunlardan “Öğretmen Profil Özellikleri Anketi” araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anket, örnekleme oluşturan fizik öğretmenlerinin profillerinin belirlenmesini amaçlayan kişisel soruları içeren 20 sorudan oluşmuştur. Örneklemdeki fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesi amacıyla kullanılan “Motivasyona İlişkin Kavramsal İfadeler Anketi” Köktürk (1997)' ten alınmıştır. Bu anket, 56 sorudan oluşmaktadır ve

Köktürk (1997) tarafından güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Motivasyona İlişkin Kavramsal İfadeler Anketi'nin iç tutarlığı Cronbah alfa metodu ile 0,83, Spearman-Brown metodu ile 0,77, Guttman metodu ile 0,76 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar testin güvenilir olarak kullanılabilceğini kanıtlamıştır. Ölçek ile fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme düzeyleri belirlenmiştir. Anket içinde yer alan maddeleri öğretmenler beşli derecelendirme sistemi (Hiçbir zaman, nadiren, bazen, çoğunlukla ve her zaman) ile cevaplandırmışlardır. . Hiçbir zaman cevabı 0, nadiren cevabı 1, bazen cevabı 2, çoğunlukla cevabı 3, her zaman cevabı ise 4 şeklinde puanlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 15,0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Öğretmenlerin demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde, öğretmen motivasyon ölçeği ortalamalarının cinsiyet, okul türü, lisansüstü eğitim yapma durumu, hizmet içi kursa katılma sayısı ve özel ders verme durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere bağımsız “t” testi, yaş ve kıdem değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere ise tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt problemi, “Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin demografik özellikleri nelerdir?” olarak ifade edilmişti. Araştırmanın ilk alt problemi ile ilgili elde edilen verilerin bir kısmı Tablo 1’ de, diğer kısmı ise Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemede yer alan fizik öğretmenlerinin genel demografik özelliklerine ait veriler

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Bay	83	80,6
	Bayan	20	19,4
Yaş	21-30	10	9,7
	31-40	56	54,4
	41-50	30	29,1
	51≤	7	6,8
Medeni durum	Evli	96	93,2
	Bekar	7	6,8
Çocuk sayısı	Yok	14	13,6
	1 - 2	70	68,0
	3≤	19	18,4
Mesleki kıdem	0-5	4	3,9
	6-10	13	12,6
	11-15	44	42,7
	16-20	23	22,3
	21-25	10	9,7
	26≤	9	8,7
Okul Türü	Resmi Okul	87	84,5
	Özel Okul	16	15,5
Mezun olunan okul	Özel Lise	5	4,9
	Genel Lise	76	73,8
	Meslek Lisesi	18	17,5
	Fen Lisesi	1	1,0
	Anadolu Lisesi	1	1,0
	Öğretmen Lisesi	2	1,9
Hizmet içi kurs sayısı	1-5	80	77,7
	6≥	23	22,3
Lisansüstü eğitim yapma durumu	Evet	8	7,8
	Hayır	95	92,2
İdari görevde bulunma durumu	Evet	32	31,1
	Hayır	71	68,9

Tablo 1’de görüldüğü gibi fizik öğretmenlerinin %80,6’ sı bay, %19,4’ ü bayandır. Araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin %9,7’ si 21-30 yaş arası, %54,4’ ü 31-40 yaş arası, %29,1’i 41-50 yaş arası, %6,8’ i 51 yaş üzeridir. Fizik öğretmenlerinin %93,2’ si evli, %6,8’ i bekârdır. Tablo 1’ e göre örnekleme alınan fizik öğretmenlerinin %13,6’ sı çocuk sahibi değilken %68,0’ i 1 veya 2 ve % 18,4’ ü 3 veya daha fazla çocuğa sahiptir.

Örneklemedeki öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile ilgili veriler incelendiğinde, örneklemin büyük çoğunluğunun (% 42,7) 11-15 yıl kıdeme sahip olduğu, 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin %3,9 ile en az oldukları görülmektedir. Öğretmenler çalıştıkları okul türüne incelendiğinde büyük çoğunluğunun (% 84,5) resmi okullarda çalıştığı ve sadece %15,5’ inin özel okullarda çalıştığı görülmektedir. Fizik öğretmenlerinin %73,8’ inin genel lise mezunu, %17,5’ nin meslek lisesi mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu arada örneklemedeki 103 öğretmenden sadece 2 (%1,9)’ sinin öğretmen lisesi mezunu olması irdelenmesi gereken önemli bir sonuçtur. Tablo 1’ den elde edilen önemli diğer önemli bir veri de öğretmenlerin tamamının en az bir kez hizmet içi kursa katılmasıdır. Örneklemedeki öğretmenler içerisinde 1-5 kez hizmet içi kursa katılanların oranı %77,7 iken hizmet içi kursa katılma sayısı 6 ve daha fazla olanların oranı %22,3’ tür.

Diğer yandan örnekleme alınan öğretmenlerin sadece %7,8’ inin lisansüstü eğitim yapmış olmaları dikkat çekici diğer bir sonuçtur. Tablo 1’ de görüldüğü gibi araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin %31,1’ i meslek yaşamlarında idarecilik yaptığını belirtirken, %68,9’ u hiç idari görev yapmadığını belirtmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili olarak örneklemede yer alan öğretmenlerin sosyo-ekonomik özelliklerini belirlemek üzere sorulan sorular ve öğretmenlerin bu sorulara verdikleri cevaplar frekans ve yüzde cinsinden Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin sosyo-ekonomik özelliklerini belirlemeye yönelik soru ve cevaplar

Sorular	Cevaplar	Frekans	Yüzde
Öğretmenlik dışında gelir getiren bir iş yapıyor musunuz?	Evet	13	12,7
	Hayır	90	87,3
Özel ders veriyor musunuz?	Evet	34	33
	Hayır	69	67
Maaşınız dışında sabit bir geliriniz var mı?	Evet	13	12,7
	Hayır	90	87,3
Öğretmenlikten elde ettiğiniz geliri nasıl buluyorsunuz?	Çok düşük	29	28,2
	Düşük	45	43,6
	Orta	29	28,2
	Yüksek	-	-
Ailenizde başka öğretmen birey var mı?	Evet	57	55,3
	Hayır	46	44,7
Ailenizdeki birey sayısı kaçtır?	2	14	13,6
	3	23	22,4
	4	47	45,6
	5≤	19	18,4
Yetiştirdiğiniz ailedeki birey sayısı kaçtır?	3	2	1,9
	4	17	16,5
	5	26	25,3
	6≤	58	56,3
Kardeş sayınız kaçtır?	Yok	2	1,9
	1	17	16,5
	2	26	25,3
	3	28	27,2
	4≤	30	29,1
Babanızın öğrenim durumu nedir?	Diplomasız	10	9,7
	İlkokul	57	55,3
	Ortaokul	8	7,8
	Lise	14	13,6
	Yüksekokul	13	12,6
Lisansüstü	1	1,0	

Annenizin öğrenim durumu nedir?	Diplomasız	38	36,9
	İlkokul	47	45,6
	Ortaokul	8	7,8
	Lise	6	5,8
	Yüksekokul	4	3,9
	Lisansüstü	-	-

Tablo 2' ye göre örnekleme yer alan fizik öğretmenlerinin %12,7' si öğretmenlik dışında gelir getiren bir iş yaptıklarını belirtmiştir. Her ne kadar örneklemin %87,4' ü öğretmenlik dışı bir işte çalışmadığını belirtmiş olsa da %12,7' sinin ek bir işte çalışması öğretmen maaşlarının yetersiz olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 2' de görüldüğü gibi araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin % 33' ü özel ders verirken, %67' si özel ders vermemektedir. Araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinden maaş harici sabit geliri olmayanların oranı %87,4, sabit gelire sahip olanların oranı ise % 12,6' dır. Tablo 2' den elde edilen diğer önemli bulguya göre örnekleme alınan fizik öğretmenlerinin %43,6' sı öğretmenlikten elde ettiği geliri düşük bulurken %28,2' si çok düşük bulmaktadır. Dolayısıyla aslında örneklemin %71,8' i maaşlarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Tablo 2' deki diğer dikkat çekici bir bulgu da örnekleme alınan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%55,3)' nun ailelerinde başka öğretmenlerin de olmasıdır.

Tablo 2' de görüldüğü gibi fizik öğretmenlerinin %48,5' nin ailelerindeki birey sayısı 4, iken %19,4' ünün ailelerindeki birey sayısı 5 veya daha fazladır. Ailelerindeki birey sayısı 2 olan yani çocuksuz olan öğretmen sayısı 14 olup bu da tüm örneklemin sadece %13,6' sını oluşturmaktadır.

Tablo 2' ye göre fizik öğretmenlerinin %56,3' ünün yetiştiği ailedeki birey sayısı 6 ve daha fazla, %25,3' ünün yetiştiği ailedeki birey sayısı 5 ve sadece %1,9' unun yetiştiği ailedeki birey sayısının 3 olduğu görülmektedir.

Tablo 2' de görüldüğü gibi kardeş sayısı 4 ve daha fazla olan öğretmenlerin oranı %29,1 (30) iken hiç kardeşi olmayan yani evin tek oğlu veya kızı olan öğretmen oranı %1,9 (2)' dur.

Tablo 2' de görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğunun babası ilkököl mezunudur (%55,3). Babası yüksekokul mezunu olanların yüzdesi ise %12,6' dır. Öğretmenlerin annelerinin çoğunluğunun da yine ilkököl mezunu olduğu görülmektedir (%45,6).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme düzeyleri, sahip oldukları demografik özelliklere bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmişti. Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili elde edilen veriler Tablo (3–9)' da verilmiştir.

Araştırmada yer alan öğretmenlerin okul türü değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız "t" testi sonuçları Tablo 3' de verilmiştir.

Tablo 3. Okul türü değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız "t" testi sonuçları

Okul Türü	Öğretmen sayısı (N)	Aritmetik Ort. ($\bar{X}$)	Standart Sapma (SS)	Standart Hata (SH)	Serbestlik derecesi (SD)	t	P
Resmi Okul	87	3,6031	0,37881	0,04061	101	0,395	0,694
Özel Okul	16	3,5625	0,37385	0,09346			

Tablo 3' de görüldüğü resmi okulda görev yapan fizik öğretmenlerinin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları 3,6031 iken özel okulda görev yapan öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları 3,5625 bulunmuştur. Okul türü değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız "t" testi sonuca göre resmi ve özel okulda görev yapan fizik öğretmenlerinin motivasyon ölçeği ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır (t = 0,395; P = 0,694; P > 0,05). Diğer bir ifade ile resmi ve özel liselerde görev yapan fizik öğretmenlerinin öğrencileri motive etme durumları üzerinde, sosyal ve fiziki çalışma ortamlarının etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmada yer alan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	SH	SD	t	P
Bay	83	3,6046	0,35671	0,03915	101	0,426	0,671
Bayan	20	3,5645	0,45881	0,10259			

Tablo 4’ de görüldüğü bay fizik öğretmenlerinin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları 3,6046 iken bayan öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları 3,5645 bulunmuştur. Bay öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları bayan öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği ortalamalarından biraz yüksek olmasına rağmen öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testinde bay ve bayan fizik öğretmenlerinin motivasyon ölçeği ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = 0,426$; $P = 0,671$; $P > 0,05$). Diğer bir ifade ile bay ve bayan fizik öğretmenlerinin öğrencileri motive etme durumları üzerinde, cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmada yer alan öğretmenlerin yaş değişkenine göre öğretmen motivasyonu ölçeği için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5. Yaş değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişim Kaynakları	Kareler Toplamı (KT)	SD	Kareler Ortalaması (KO)	F	P
Gruplar Arası	0,234	3	0,078	0,544	0,653
Gruplar İçi	14,225	99	0,144		
Toplam	14,459	102			

Tablo 5’ de görüldüğü gibi örnekleme dahil fizik öğretmenlerinin yaş değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F = 0,544$; $P = 0,653$; $P > 0,05$).

Araştırmada yer alan öğretmenlerin kıdem değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6’ da görülmektedir.

Tablo 6. Kıdem değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişim Kaynakları	KT	SD	KO	F	P
Gruplar Arası	0,290	5	0,058	0,397	0,850
Gruplar İçi	14,169	97	0,146		
Toplam	14,459	102			

Tablo 6’ da görüldüğü gibi örnekleme dahil fizik öğretmenlerinin kıdem değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda kıdem grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F = 0,397$; $P = 0,850$; $P > 0,05$). Fizik öğretmenlerinin kıdem gruplarına göre, öğrencileri motive etme özellikleri birbirinden farklılaşmamaktadır.

Araştırmada yer alan öğretmenlerin lisansüstü eğitim değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları Tablo 7’ de görülmektedir.

Tablo 7. Lisansüstü eğitim değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları

Lisansüstü Eğitim Yapma Durumu	N	$\bar{X}$	SS	SH	SD	t	P
Evet	8	3,6550	0,44227	0,15636	101	0,454	0,651
Hayır	95	3,5919	0,37275	0,03824			

Tablo 7’de görüldüğü gibi lisansüstü eğitim yaptığını belirten fizik öğretmenlerinin, öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları 3,6550 ve lisansüstü eğitim yapmadığını belirten fizik öğretmenlerinin ise öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları 3,5919 olarak bulunmuştur. Bu ortalamaların lisansüstü eğitim yapan ve yapmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturup

oluşturmadığını belirlemek için bağımsız “t” testi yapılmıştır. Lisansüstü eğitim değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonucunda lisansüstü eğitim yapan ve yapmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($t = 0,454$; $P = 0,651$; $P > 0,05$). Fizik öğretmenlerinin lisansüstü eğitim gruplarına göre, öğrencileri motive etme özellikleri birbirinden farklılaşmamaktadır.

Araştırmada yer alan öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8. Hizmet içi eğitim alma değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	SH	SD	t	P
1-5	80	3,5944	0,38334	0,04286	101	-0,121	0,904
≥ 6	23	3,6052	0,35982	0,07503			

Tablo 8’ de görüldüğü gibi 1-5 defa hizmet içi kurs aldığını belirten fizik öğretmenlerinin, öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları 3,5944, altı ve daha fazla sayıda hizmet içi kursa katıldığını belirten fizik öğretmenlerinin motivasyon ölçeği puan ortalamaları 3,6052 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin aldığı bu puan ortalamalarının gruplar arasında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmek için bağımsız “t” testi yapılmıştır. Örneklem dahil fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alma değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonucunda 1-5 kez hizmet içi eğitim alan grup ile 6 ve daha fazla hizmet içi eğitim alan öğretmen grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = -0,121$; $P = 0,904$; $P > 0,05$).

Araştırmada yer alan öğretmenlerin özel ders verme değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Özel ders verme değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonuçları

Özel Ders Verme Durumu	N	$\bar{X}$	SS	SH	SD	t	P
Evet	34	3,6606	0,42436	0,07278	101	1,210	0,229
Hayır	69	3,5654	0,34958	0,04208			

Tablo 9’ a göre özel ders veren öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları 3,6606, özel ders vermeyen öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları ise 3,5654 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin aldığı bu ortalamaların gruplar arasında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız “t” testi sonucuna göre özel ders veren ve vermeyen öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = 1,210$; $P = 0,229$; $P > 0,05$). Fizik öğretmenlerinden özel ders veren ve vermeyen öğretmen gruplarının, öğrencileri motive etme özellikleri birbirinden farklılaşmamaktadır.

TARTIŞMA

Öğretmenin sahip olması gereken birçok özelliğinin yanında yaşı, cinsiyeti ve deneyimi gibi değişkenlerin öğretim programlarının uygulanmasında etkili olduğu belirtilmektedir (Evans, 1986). Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin demografik ve mesleğe yönelik profillerinin çıkarılması, öğretmenlerin öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular önemli sonuçları aşağıda tartışılmıştır.

Bu araştırmada örnekleme oluşturan fizik öğretmenlerinin % 80,6’ sı bay, % 19,4’ ü bayandır (Tablo 1). Atav (2005) araştırmasında biyoloji öğretmenlerini cinsiyet değişkenleri açısından incelendiğinde biyoloji öğretmenlerinin yaklaşık % 60’ ının bayan öğretmenlerden oluştuğunu belirtmiştir. UIS (2004) raporunda genel olarak bir meslekte bayanların oranının ülkelerin gelişmişlik düzeyiyle ilgili olduğunu, az gelişmiş ülkelerde 90’ ılı yıllardan itibaren bayan öğretmen sayısının arttığını buna rağmen bu oranın halen birçok ülkede % 50’ nin altında olduğunu bildirmiştir.

Fizik öğretmenlerinin %93,2’ si evli, %6,8’ i bekârdır. Tablo 1’ e göre örnekleme alınan fizik öğretmenlerinin %13,6’ sı çocuk sahibi değilken %68,0’ i 1 veya 2 ve % 18,4’ ü 3 veya daha fazla çocuğa

sahiptir. Bu araştırmada, örneklemin büyük çoğunluğunun (% 42,7) 11-15 yıl kıdeme sahip olduğu sadece %3,9' unun 0-5 yıl kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Atav (2005)' da yaptığı araştırmada biyoloji öğretmenlerinin yaklaşık yarısının 6-15 yıllık kıdeme sahip olduklarını, 0-5 yıl kıdeme sahip olan genç öğretmenlerin oranının ise %13 olduğunu belirlemiştir. Brickhouse (1990) ve Lederman (1999) yaptıkları araştırmalar da 5 yılın altında mesleki kıdeme sahip olan biyoloji öğretmenleri ile 14-15 yıl mesleki kıdeme sahip biyoloji öğretmenlerini, ders planları ve sınıftaki uygulamaları açısından karşılaştırılmış ve hizmet süresi 14-15 yıl olan öğretmenler lehine iki grup arasında büyük bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenler çalıştıkları okul türüne incelendiğinde büyük çoğunluğunun (% 84,5) resmi okullarda çalıştığı ve sadece %15,5' inin özel okullarda çalıştığı görülmektedir. Fizik öğretmenlerinin %73,8' inin genel lise mezunu, %17,5' nin meslek lisesi mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu arada örneklemdaki 103 öğretmenden sadece 2 (%1,9)' sinin öğretmen lisesi mezunu olması irdelenmesi gereken önemli bir bulgudur (Tablo 1).

Tablo 1' den elde edilen önemli diğer önemli bir veri de öğretmenlerin tamamının en az bir kez hizmet içi kursa katılmasıdır. Örneklemdaki öğretmenler içerisinde 1-5 kez hizmet içi kursa katılanların oranı %77,7 iken hizmet içi kursa katılma sayısı 6 ve daha fazla olanların oranı %22,3' dir. Eşme vd. (2003) tarafından yapılan araştırmada hizmet içi eğitime hiç katılmamış öğretmenlerin oranı % 26 olarak belirlenmiştir. Atav (2005) tarafından yapılan araştırmada kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin yarısının hizmet içi eğitime katıldıkları belirlenmiştir. Hizmet içi eğitim günümüzde öğretmen eğitiminde sürekliliğin sağlanabilmesi için hizmet öncesi eğitim kadar önem taşımaktadır.

Diğer yandan örnekleme alınan öğretmenlerin sadece %7,8' inin lisansüstü eğitim yapmış olmaları dikkat çekici diğer bir bulgudur. Araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin %31,1' i meslek yaşamlarında idarecilik yaptığını belirtirken, %68,9' u hiç idari görev yapmadığını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2' de görüldüğü gibi araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinin % 33' ü özel ders verirken, %67' si özel ders vermemektedir. Araştırmada yer alan fizik öğretmenlerinden maaş harici sabit geliri olmayanların oranı %87,4, sabit gelire sahip olanların oranı ise % 12,6' dır. Tablo 2' den elde edilen diğer önemli bulguya göre örnekleme alınan fizik öğretmenlerinin %43,6' sı öğretmenlikten elde ettiği geliri düşük bulurken %28,2' si çok düşük bulmaktadır. Dolayısıyla aslında örneklemin %71,8' i maaşlarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Ayrıca örnekleme alınan öğretmenlerden aldığı maaşı yüksek bulan hiç kimsenin olmaması dikkate değer diğer bir bulgudur. Bu bulgular, Tablo 2' de yer alan 1., 2. ve 3. sorulara verilen cevapları doğrular niteliktedirler.

Tablo 2' deki diğer dikkat çekici bir bulgu da örnekleme alınan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%55,3)' nun ailelerinde başka öğretmenlerin de olmasıdır. Bu durumun öğretmenliğin, öğretmen aileleri tarafından kutsal, saygın bir aile mesleği olarak görülüyor olmasının bir sonucu olduğu söylenebilir.

Tablo 2' de görüldüğü gibi fizik öğretmenlerinin %48,5' inin ailelerindeki birey sayısı 4, iken %19,4' ünün ailelerindeki birey sayısı 5 veya daha fazladır. Ailelerindeki birey sayısı 2 olan yani çocuksuz olan öğretmen sayısı 14 olup bu da tüm örneklemin sadece %13,6' sını oluşturmaktadır. Bu veri öğretmenlerin, "Kaç çocuğunuz var?" sorusunu da doğrular niteliktedir.

Tablo 2' ye göre fizik öğretmenlerinin %56,3' ünün yetiştiği ailedeki birey sayısı 6 ve daha fazla, %25,3' ünün yetiştiği ailedeki birey sayısı 5 ve sadece %1,9' unun yetiştiği ailedeki birey sayısının 3 olduğu görülmektedir.

Tablo 2' de görüldüğü gibi kardeş sayısı 4 ve daha fazla olan öğretmenlerin oranı %29,1 (30) iken hiç kardeşi olmayan yani evin tek oğlu veya kızı olan öğretmen oranı %1,9 (2)' dur. Bu veri de bir önceki veriyi yani öğretmenlerin yetiştikleri ailedeki birey sayısı değerlerini doğrulamaktadır.

Tablo 2' de görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğunun babası ilkökul mezunudur (%55,3). Babası yüksekökul mezunu olanların yüzdesi ise %12,6' dır. Öğretmenlerin annelerinin çoğunluğunun da yine ilkökul mezunu olduğu görülmektedir (%45,6). Ancak öğretmenlerden anneleri diplomasız olan öğretmenlerin oranının oldukça yüksek (%36,9) olması ve anneleri yüksek okul mezunu olan öğretmenlerin oranının oldukça düşük (%3,9) olması ülkemizdeki genel okumaşluk oranı verilerini doğrular niteliktedir.

Özel ve resmi okullarda görev yapan fizik öğretmenlerinin öğrencileri motive etme derecelerini ifade eden öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile resmi ve özel liselerde görev yapan fizik öğretmenlerinin öğrencileri motive etme durumları üzerinde, sosyal ve fiziki çalışma ortamlarının etkili olmadığı söylenebilir (Tablo 3).

Cinsiyet faktörüne göre yapılan bağımsız “t” testinde de bay ve bayan öğretmenler arasında öğrencileri motive etmek bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer bir ifade ile bay ve bayan fizik öğretmenlerinin öğrencileri motive etme durumları üzerinde, cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir (Tablo 4). Deniz (2003), İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme düzeylerini araştırmıştır. Ölçeğin yüksek düzeyde kontrol alt boyutunun cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Ölçeğin orta düzeyde kontrol alt boyutunun ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir.

Fizik öğretmenlerinin yaş faktörüne göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre öğretmenlerin öğrencileri motive etme özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo5). Tablo 6’ da görüldüğü gibi örnekleme dahil fizik öğretmenlerinin kıdem değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda kıdem grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F = 0,397$; $P = 0,850$; $P > 0,05$). Görüldüğü gibi yaş değişkeni ve kıdem değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre yaş değişkeni grupları arasında ve kıdem grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Bu araştırmada örneklemedeki fizik öğretmenleri içinde lisansüstü eğitim (yüksek lisans, doktora) gören öğretmenlerin oranı çok düşüktür. Benzer şekilde Atav (2005)’ in yaptığı araştırmada bu oran çok düşük bulunmuştur. Lisansüstü eğitim değişkenine göre öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamaları için yapılan bağımsız “t” testi sonucunda lisansüstü eğitim yapan ve yapmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur (Tablo7). Bu sonuç her ne kadar lisansüstü eğitim almanın öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalaması üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermiş olsa da bunu genellemek yanlış olur. Nitekim, Goldhaber ve Brewer (2000), yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin yüksek lisans yapmalarının öğrencileri olumlu olarak etkilediğini ve başarılarını arttırdığını bildirmişlerdir.

Diğer bir değişken olan öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma sayıları da öğretmenlerin öğrencileri motive etmeleri konusunda bir farklılık yaratmamıştır (Tablo 8). Ancak altı ve daha fazla hizmet içi eğitim alan öğretmen grubunun öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamalarının, daha az sayıda kursa katılan öğretmen grubunun ortalamalarından, daha yüksek çıkmış olması, hizmet içi eğitim kursuna katılma sayısının artmasının öğretmenlerin tecrübelerini arttırdığını göstermesi açısından oldukça önemli bir bulgudur.

Özel ders veren ve vermeyen öğretmenlerin öğretmen motivasyon ölçeği puan ortalamalarının gruplar arasında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız “t” testi sonucuna göre özel ders veren ve vermeyen öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 9). Bu bulguya göre öğretmenlerin özel ders verip vermemeleri, öğrencileri motive etmeleri konusunda etkili bir değişken değildir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmanın bulguları, örneklem grubunu oluşturan fizik öğretmenlerinin % 9,7’ sinin 21-30 yaşa, % 54,4’ ünün 31-40 yaşa, % 29,1’ inin 41-50 yaşa ve % 6,8’ inin 51 ve üzeri yaşa sahip olduklarını göstermektedir (Tablo 1). Benzer şekilde Atav (2005) araştırmasında, biyoloji öğretmenlerinin % 47’ sinin 30-39 yaşında, % 18’ inin 20-29 yaşında olduğunu belirtmiştir. UIS (2004) ve Eurydice (2004) raporlarına göre gelişmekte olan ülkelerde öğretmenler genellikle genç ve deneyimsizdir. Bu ülkelerin birçoğunda öğretmenlerin % 30’ u 30 yaşın altındadır. Bazı ülkelerde bu oran % 50’ lere çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise bunun aksine 40 yaş ve üzeri öğretmenlerin oranı fazladır. Örneğin Almanya ve İsveç’te ilkökul öğretmenlerinin % 70’ inin 40 yaş üzerinde olduğu bildirilmektedir. Bazı Avrupa ülkelerinde 50 yaş üzeri öğretmenlerin ortalamasının üzerinde temsil edildiği bildirilmektedir (Atav, 2005).

Araştırmadan elde edilen önemli bir diğer sonuç, örnekleme yer alan fizik öğretmenlerinin %12,7'sinin öğretmenlik dışında gelir getiren bir iş yaptıklarını belirtmiş olmalarıdır (Tablo 2). Her ne kadar örneklemin %87,4' ü öğretmenlik dışı bir işte çalışmadığını belirtmiş olsa da %12,7' sinin ek bir işte çalışıyor olmalarının, öğretmen maaşlarının yetersiz olduğunun bir göstergesi olduğu söylenebilir. Bu ise öğretmenlerin öğrencilerini motive etme derecelerini olumsuz yönde doğrudan etkileyebilecek bir durumdur. Devlet ve özel okullarda öğretmenlik harici bir iş yapmanın yasak olmasının verilen cevaplardaki yüzdeleri etkilediği de düşünülürse aslında bu oranın çok daha fazla olduğu söylenebilir. Çünkü ek bir işte çalıştığı halde herhangi bir ceza alma endişesi nedeniyle soruyu objektif bir şekilde cevaplamamış birçok öğretmenin olma ihtimali de yüksektir.

Sonuçlar

Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin demografik ve mesleğe yönelik profillerinin çıkarılması ve fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme derecelerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan bu çalışmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir;

1. Örnekleme fizik öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (% 42,7), 11-15 yıl kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir.
2. Örnekleme fizik öğretmenlerinin %71,8' inin maaşlarının yetersiz olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.
3. Örnekleme fizik öğretmenlerinin % 33' ünün özel ders verdiği tespit edilmiştir.
4. Öğretmenlerin sadece %7,8' inin lisansüstü eğitim yaptıkları belirlenmiştir.
5. Ortaöğretim fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme dereceleri görev yapmakta oldukları okul türüne göre değişmemektedir.
6. Yaş değişkeni ve kıdem değişkenine göre öğretmenlerin öğrencileri motive etme dereceleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.
7. Öğretmenlerin, öğrencileri motive etme dereceleri, cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
8. Öğretmenlerin, öğrencileri motive dereceleri, lisansüstü eğitim yapıp yapmamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
9. Öğretmenlerin, öğrencileri motive dereceleri, hizmet içi eğitim alma sayıları veya özel ders verip vermemeleri durumlarına göre de anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçların ışığında ortaöğretim fizik öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme derecelerinin yükseltilmesine yönelik olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Fizik öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri; gerek öğrencilerinin, gerekse kendilerinin motivasyonunun artırılması ve iş tatmininin yükseltilmesi açısından branşları ile ilgili lisansüstü çalışma yapmaları yönünde teşvik edilmeleri son derece yararlı olacaktır.
2. Öğretmenin bilgi yönünden motivasyon gelişimi için daha önce yapılan bilgisayar kampanyaları gibi kitap, cd, vb gibi araç-gereç desteği yapılmalıdır.
3. Öğretmenlerin gelişen bilimsel yeniliklerden haberdar edilmeleri için üniversitelerde periyodik kurslara ve uygulamalı çalışmalara katılmaları sağlanmalıdır.
4. Hizmet içi kursların daha etkin bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.
5. Her yıl okul, il-ilçe, bölge ve ülke bazında başarılı fizik öğretmenleri seçilerek başarılı öğretmenler ödüllendirilerek başarı teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Atav, E. (2005). "Türkiye'de Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Biyoloji Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri". *Eurasian Journal of Educational Research*, 21,49-61.
- Ayaokur, H. (1998). "16. Milli Eğitim Şurasına Doğru". *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Ankara.
- Azar, A. ve Çepni, S.(1999). "Yeni Öğretmenlerin İş Başında Gelişimini Destekleyen Modelleri". *DEU Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. İzmir.

- Brickhouse, N.W. (1990). “*Teachers Beliefs About The Nature Of Science And Their Relationship To Classroom Practise*”. **Journal Of Teacher Education**, 41(3),53-62.
- Çepni, S. (2010). “**Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş**”. 5.Baskı, Trabzon
- Deniz, R. (2003). “*İngilizce Öğretmenlerinin Öğrencileri Motive Etme Düzeylerinin İncelenmesi*”. **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdem, A., Üstüner, Ş.I., Ersoy, Y.ve Sancar, M. (2002). “**Öğretmenlerin Fen-Fizik Eğitimi Konusundaki Görüşleri**”. pdf. web. sitesi. Erişim Tarihi: 12/ 03/ 2007.
- Eren, E. (1998). “**Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi**”. Beta yayıncılık, İstanbul.
- Eşme, İ., Temel ,A. ve Kuru, N. (2003). “*Öğretmen Profili Araştırması*”. **Maltepe Üniversitesi**, Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Eurydice (Avrupa Eğitim Enformasyon Ağı). (2004). “*Der Lehrerberuf in Europa: Profil,Tendenzen und Anliegen*”, **Bericht IU: Die Attraktivität des Lehrerberufs im 21. Jahrhundert**.Europäische Kommission.
- Evans, W. (1986). “*An Investigation of Curriculum Implementation Factors*”. **Education**, 106(4), 447-453.
- Goldhaber, D.D, Brever, D.J. (2000). “*Does Teacher Certification Matter? High School Certification Status and Student Achievement*”. **Educational Evaluation and Policy Analysis**,22(2),129-145.
- Güven, İ. (2001). “*Ortaöğretim Fizik Derslerinde Amacı Belirlenmemiş Deneylerin Öğrenme Üzerindeki Etkileri*”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Jussim, L., Smith, A., Madon, S.ve Palumbo, P. (1998). “*Teacher Expectations*”. In **J. Brophy (Ed.), Advances in Research on Teaching: Expectation in the Classroom**. Vol. 7, London: Jai Press Inc.
- Kanlı, U. ve Yağbasan, R. (2002). “*2000 Yılında Ankara’da Fizik Öğretmenleri için Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Yaz Kursunun Etkinliği*”. **Milli Eğitim Dergisi**, 153-154: 37-47.
- Korur, E. (2004). “*Öğretmen Niteliklerinin Lise Seviyesindeki öğrencilerin Başarı ve Motivasyonuna Etkileri*”. **ODTÜ Eğitim Fakültesi**, Ankara.
- Köktürk, T. (1997). “*İlköğretim Okulları İkinci Kademe İngilizce Öğretmenlerinin Profili, Motivasyonu, İş tatmini*”. **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köktürk, T.,Gürdal, A., Köktürk M.,Uzgoören, C. (2000) “*The Importance of the Comparison of Teachers and Students Perceptions of Motivational Factors*” ,**7 th Workshop on Achievement and Task and Motivation and Earlisig:Motivation and Emotion,University of Leuven**, Belgium.
- Lederman, N.G. (1999). “*Teachers’ Understanding Of The Nature Of Science And Classroom Practices: Factors That Faciliate Or İmpede The Relationship*”. **Journal Of Research İn Science Teaching**, 36(8), 916-929.
- Tatar, M. (2010). “**Öğretmen Beklentisi**”. http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/m_tatar.doc.(Erişim Tarihi:20/12/ 2010).
- UIS (Unesco İstatistik Enstitüsü). (2004). “*Global education digest.Comparing Education Statistics across the World*”, **Unesco İnititut for Statistics**, Montreal.
- Yiğenoğlu, E. (2007). “*Ortaöğretim Okulu öğretmenlerinin Algularına Göre, Mesleki Etkinliklerindeki Güdülenmişliklerini Sağlayan Etmenler*”. **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.